

Amélie Nothomb

Primul sânge

Traducere din limba franceză de
Claudiu Constantinescu

TREI

Editori:
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial:
Magdalena Mărculescu

Redactare: Ana-Maria Tamaș

Design copertă: Faber Studio
Foto copertă: © Dina Issam/EyeEm/Getty Images

Director producție:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Eugenia Ursu

Corectură:
Irina Botezatu
Oana Apostolescu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

NOTHOMB, AMÉLIE

Primul sânge / Amélie Nothomb ; trad. din lb. franceză de
Claudiu Constantinescu. - București : Editura Trei, 2022

ISBN 978-606-40-1349-1

I. Constantinescu, Claudiu (trad.)
821.133.1

Titlul original: Premier Sang
Autor: Amélie Nothomb

Copyright © Éditions Albin Michel, Paris 2021

Copyright © Editura Trei, 2022
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeu 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

SBN 978-606-40-1349-1

Sunt condus în fața plutonului de execuție. Timpul se dilată, fiecare secundă ține cu un secol mai mult decât cea de dinainte. Am douăzeci și opt de ani.

În fața mea, moartea are chipul celor doisprezece executanți. Regula impune ca una dintre armele distribuite să fie încărcată cu gloanțe oarbe. În felul acesta, fiecare poate socoti că nu e vinovat de crima ce urmează a fi comisă. Mă îndoiesc că obiceiul ăsta a fost respectat și astăzi. Niciunul dintre oamenii aceștia nu pare să aibă nevoia vreunei șanse de dezvinovățire.

Cu douăzeci de minute mai devreme, când mi-am auzit strigat numele, am știut pe loc despre ce e vorba. Și jur că am oftat ușurat. De vreme ce au de gând să mă omoare, la ce bun să mai vorbesc? De patru luni tot negociez să fim lăsați în viață, de patru luni spun vrute și nevrute ca să ni se mai amâne moartea. Cine o

să-i mai apere acum pe ceilalți ostatici? Nu știi și sunt foarte îngrijorat din pricina asta, dar o parte din mine și-a găsit liniștea: voi putea în sfârșit să tac.

În camion, în timp ce eram dus la monument, am privit în jur și am început să-mi dau seama de frumusețea lumii. Păcat că trebuie să părăsesc această splendoare. Păcat, mai ales că mi-au trebuit douăzeci și opt de ani de existență ca să ating o astfel de intensitate afectivă.

Apoi am fost dat jos din camion, iar contactul cu țărâna m-a încântat: un pământ atât de primitiv și de gingaș, cum să nu-ți placă? Ce planetă minunată! Simțeam că o pot iubi din toată inima! E cam târziu însă și pentru asta. De bine, de rău, mă pot totuși consola cu gândul că în câteva minute corpul meu va fi abandonat aici neîngropat.

E amiază, soarele desenează un disc de lumină aprigă, aerul distilează parfumuri năucitoare de vegetație, sunt tânăr și sănătos tun, ar fi o prostie să mor, nu acum. Sper să nu se rostească cine știe ce cuvinte memorabile, visez la tăcerea deplină. Detunătura împușcăturilor care mă vor ciurui o să-i displacă teribil auzului meu.

Când te gândești că l-am invidiat pe Dostoievski pentru experiența plutonului de execuție! E rândul meu acum să simt revolta

ființei mele intime. Nu, refuz nedreptatea morții, cer o clipă în plus, fiecare moment este atât de intens, doar să savurez scurgerea secundelor și simt că plutesc.

Cei doisprezece bărbați își îndreaptă armele înspre mine. Oare chiar îmi văd viața trecându-mi prin fața ochilor? Singurul lucru pe care-l simt este o teribilă revoltă: sunt viu. Fiecare clipă este divizibilă la infinit, moartea nu mă va putea ajunge din urmă, mă scufund în miezul tare al prezentului.

Prezentul a început în urmă cu douăzeci și opt de ani. După bâlbâielile conștientizării propriei existențe, îmi dau seama de bucuria mea insolită de a ființa.

Insolită întrucât insolentă: în jurul meu domnea tristețea. Aveam opt luni când tata a murit într-un accident produs în cursul unei acțiuni de deminare. S-ar zice că muritul e o tradiție de familie.

Tatăl meu era militar, avea douăzeci și cinci de ani. În ziua aceea, probabil că învăța cum se deminează. Exercițiul s-a terminat rapid: din greșeală, fusese amplasată o mină adevărată în locul celei false. Tata a murit la începutul lui 1937.

Cu doi ani înainte, se căsătorise cu Claude, mama mea. A fost o mare iubire, trăită așa cum se conviețuia în acea Belgie a clasei înstărite care amintea atât de bine de secolul al XIX-lea: cu discreție și demnitate. Fotografiiile arată un

cuplu tânăr plimbându-se călare prin pădure. Părinții mei sunt foarte eleganți, frumoși și zvelți, și se iubesc. Parcă ar fi niște personaje ale lui Barbey d'Aureville.

Ce mă uimește în aceste fotografii este aerul fericit al mamei. Niciodată n-am văzut-o așa. Albumul cu poze de la nunta lor se termină cu niște imagini de la o înmormântare. În mod evident, intenționase să scrie legendele fotografiilor mai târziu, când ar fi avut un pic de timp. Până la urmă, n-a mai avut chef s-o facă. Viața ei de soție desăvârșită a durat doar doi ani.

La douăzeci și cinci de ani, a luat morga unei văduve. Nu a mai renunțat niciodată la această mască. Până și zâmbetul i-a încremenit. Asprimea a pus stăpânire pe chipul ei și i-a răpit tinerețea.

Cei din jur i-au spus:

— Cel puțin, aveți mângâierea unui copil.

Ea și-a întors capul către leagăn și a văzut un bebeluș drăgălaș și fericit. Voioșia aceea o deprima.

Totuși, mă iubise când m-am născut. Primul ei copil era un băiat: fusese feliicitată. Acum, știa că nu eram primul, ci singurul ei copil. Gândul că trebuia să-și înlocuiască iubirea pentru soț cu iubirea pentru un copil o revolta. Nimeni, bineînțeles, nu-i ceruse așa ceva, și cu atât mai puțin în asemenea termeni. Numai că ea așa a înțeles că stăteau lucrurile.

Tatăl lui Claude era general. Acestuia i s-a părut întru totul acceptabilă moartea ginerelui. N-a avut nimic de comentat. Marea Mută¹ găsisese în el marele său mut.

Mama lui Claude era o femeie blândă și delicată. Soarta fiicei sale o înspăimânta.

— Vorbește cu mine, draga mea, varsă-ți amarul.

— Încetează, mamă. Lasă-mă să sufăr.

— Suferă, suferă cât vrei. După o vreme o să-ți treacă. Și apoi o să te recăsătorești.

— Taci din gură! Niciodată, auzi, niciodată n-o să mă recăsătoresc. André era bărbatul vieții mele.

— Bineînțeles. Dar acum îl ai pe Patrick.

— Ce aiurea e să-mi spui așa ceva!

— Îți iubești fiul, nu?

— Da, îl iubesc. Dar eu vreau îmbrățișarea soțului meu, privirea lui. Vreau glasul lui, cuvintele lui.

— Vrei să te întorci acasă?

— Nu. Vreau să trăiesc în apartamentul meu de femeie măritată.

— Ce-ai zice să mi-l lași mie pe Patrick o vreme?

Claude a ridicat din umeri, semn că era de acord.

Bunica mea, foarte mulțumită, m-a luat cu ea. Femeia aceea, care avea o fată și doi băieți

¹ La Grande Muette (Marea Mută) — așa a început să fie supranumită Armata, în perioada celei de-a III-a Republici franceze, când numeroșii recruți trebuiau să accepte, fără să crâcnească, lipsirea de drepturi cetățenești la care erau supuși. (N.t.)

adulți, s-a bucurat de așa un noroc chior: avea din nou un copilaș.

— Micuțul meu Patrick, ce drăguț ești, ce băiețel adorabil!

Mi-a lăsat părul să-mi crească și m-a îmbrăcat în costume de catifea neagră sau albastră, cu gulere din dantelă de Bruges. Purtam ciorapi de mătase și botine cu nasturi. Mă lua mereu în brațe și-mi arăta imaginea mea din oglindă:

— Ai mai văzut vreodată un copil așa de frumos ca tine?

Mă privea cu atâta adorație, încât chiar mă credeam frumos.

— Ai văzut ce gene lungi ca de actriță, ce ochi albaștri, ce piele albă, ce gură splendidă, ce păr negru ai? Frumos ca o cadră.

Ideea asta i s-a fixat în minte. Și-a invitat fiica la o sesiune de pozat împreună cu mine, dinaintea unui pictor celebru din Bruxelles. Claude a refuzat. Mama ei a știut că avea să cedeze.

Maică-mea a plonjat apoi în viața mondenă. Nu-i plăceau petrecerile, dar nu se gândea că ar fi trebuit să-i placă ceea ce făcea. Femeia aceea tânără purta un doliu de o eleganță tulburătoare în fața unor spectatori capabili să-l înțeleagă și să-l privească așa cum ea își dorea. Era îndeajuns pentru năzuințele sale.

Dimineața, se trezea cu gândul: „Ce-o să port oare diseară?“ Întrebarea aceea îi umplea viața. Își petrecea după-amiezile pe la marii croitori, încântată că avea să îmbrace o atât de nobilă disperare. Pe trupul ei înalt și zvelt, rochiile și taioarele veneau perfect.

Zâmbetul încremenit al lui Claude a apărut în mai toate fotografiile de la petrecerile elitei belgiene, începând cu anul 1937. O invitau peste tot, cu sentimentul că prezența ei garanta ținuta potrivită, bunul-gust al recepției.

Bărbații știau că nu era niciun pericol dacă-i făceau curte: ea oricum n-avea să cedeze. Din acest motiv o curtau. Era o ocupație plăcută.

O iubeam pe mama cu o iubire disperată. O vedeam puțin. În fiecare duminică, la amiază, venea la părinții ei să ia prânzul. Eu ridicam privirea spre femeia aceea splendidă și fugeam spre ea cu brațele deschise. Avea un mod aparte de a evita îmbrățișarea, întinzând mâinile spre mine în așa fel încât să nu mă ridice în brațe. Oare se temea să nu-și strice frumusețe de toaletă? Apoi, cu un zâmbet crispat, îmi spunea:

— Bună ziua, Paddy.

Era moda englezismelor.

Mă măsoara din cap până-n picioare cu o dezamăgire amabilă pe care nu reușeam s-o

descifrez. Cum aş fi putut să-nţeleg că, de fiecare dată, ea spera să-şi întâlnească soţul?

La masă, mama mânca foarte puţin şi foarte repede. Trebuia să scape cât mai rapid de datoria de a duce mâncarea la gură. Apoi, scotea din poşeta de pânză brodată un superb etui cu ţigarete şi fuma. Tatăl ei o fulgera cu privirea: o femeie nu trebuia să fumeze. Ea întorcea ochii în altă parte, cu o mişcare dispreţuitoare pe care şi-o imagina discretă. Dacă ar fi putut vorbi, ar fi spus: „Sunt o femeie nefericită. Cel puţin asta îmi dă dreptul să fumez!”

— Ei, draga mea Claude, ia zi, îi spunea bunica.

Mama povestea atunci despre petrecerea de la Untel, despre conversaţia foarte interesantă avută cu Mary, despre divorţul foarte probabil al lui Teddy şi Anny, despre croitorul puţin cam trăs-nit al lui Katherine — pronunţa englezeşte toate numele acelea, iar părinţilor ei le spunea Mommy şi Daddy. Îi părea rău că nu există un „diminutiv frumos englezit” şi pentru numele ei.

Vorbea repede, abia articulând cuvintele şi accentuând toate t-urile, convinsă că aşa pronunţă englezii:

— Mă duc la un ceai la Tatiana. Vezi tu, nu e chiar aşa de depresivă cum pretinde.

— Ce-ar fi să-l iei cu tine şi pe Patrick?

— Nici să nu te gândești, Mommy, s-ar plictisi de moarte.

— Ba nu, mamă, mi-ar plăcea tare mult să vin cu tine.

— Nu insista, scumpule, n-o să mai fie și alți copii.

— Sunt obișnuit să nu fie și alți copii.

Ea ofta ridicând puțin bărbia. Mă omora expresia aia: pricepeam că, din punctul de vedere al acelei femei sublime și inaccesibile, făcusem o gafă.

Bunica simțea că sufăr.

— Duceți-vă să vă plimbați împreună prin parc, micuțul are nevoie de aer.

— Aer, aer, toată ziua, bună ziua aer!

De câte ori am auzit-o oare pe maică-mea zicând asta? Găsea absurde toate aceste considerații igienice asupra necesității de a te aerisi. Respiratul i se părea supraapreciat.

Când pleca, rămâneam pe cât de trist, pe atât de ușurat. Ce mă mâhnea cel mai tare era că, din câte îmi dădeam seama, și ea încerca același dublu sentiment ca și mine. Claude mă săruta pe obraji, îmi arunca o privire îndurerată și dispărea în mare grabă. Pantofii ei cu toc sco-teau, îndepărtându-se, un țcănit divin care mă îmbolnăvea de iubire.

Făceam patru ani. Era vreme de război. Știam că e o chestie serioasă.

— Ce vrei de ziua ta? m-a întrebat bunica.

Habar n-aveam ce mi-aș fi putut dori.

— Dacă n-ai nicio idee, îți propun să pozezi în brațele mamei tale pentru cel mai bun portretist din Bruxelles. O să vă picteze pe amândoi, va trebui să stai cuminte, fiindcă o să dureze ceva timp.

Singurul lucru pe care l-am înțeles din toată poliloghia a fost: „în brațele mamei tale“. Am acceptat entuziasmat.

Claude s-a arătat mai puțin încântată când mama ei a invitat-o să pozeze. De astă dată însă, nu s-a mai eschivat, întrucât pictorul în chestiune era apreciat în lumea bună.

Mama și-a făcut apariția în ziua respectivă, îmbrăcată într-o rochie extrem de elegantă și

decoltată, cu o dantelărie de o discreție amăgitoare. Pictorul, domnul Verstraeten, a privit-o cu o încântare care m-a umplut de mândrie. Pe mine bunica mă îmbrăcase într-un costum de catifea neagră, cu un guler mare de dantelă albă.

Domnul Verstraeten a rugat-o pe Claude să se așeze într-un fotoliu și a fost fermecat de eleganța indiscutabilă a acelei posturi. Știa că trebuia să mă integreze și pe mine în portret și părea să regrete nespus acest lucru.

— Am putea-o așeza pe domnișoară pe genunchii dumneavoastră, sprijinită cu spatele de brațul fotoliului, a propus el.

— E băiețel, a zis mama.

Detaliul acesta nu-l prea interesa pe pictor, care m-a plasat ca pe un accesoriu în poala maică-mii, fericit că nu ocupam prea mult spațiu.

— Ați putea, vă rog, doamnă, să vă puneți mâinile în jurul copilului? Sunt atât de frumoase.

Ușoara atingere a mâinilor mamei îmi stârnea o plăcere difuză. Pozatul a durat o eternitate și a fost reluat mai multe după-amiezi la rând. De fiecare dată când simțeam sub mine trupul colțuros al mamei, vibram.

— Ce cuminte e copilul dumneavoastră! a spus pictorul ca s-o flateze pe Claude.

Mama s-a abținut să-i răspundă că ea n-avea niciun merit în privința asta. Pentru prima dată, îi dădeam un motiv de mândrie: eram mai fericit ca un rege.

Nu ni s-a permis să vedem tabloul decât după ce a fost terminat. Am descoperit acolo o minunăție care nu semăna mai deloc cu noi. Înainte de-a mă uita la el, am privit iscoditor fața maică-mii, ca să știu dacă putea să-mi placă. Mama avea o figură uluită: pictorul o reprezentase într-o stare de așteptare amoroasă, ștergându-i asprimea de pe chip și înlocuind-o cu o blândețe binevoitoare. Într-o poziție maiestuoasă, femeia din tablou părea ducesa de Guermites în anii tinereții, întâmpinând un oaspete de soi și ținând în poală, ca pe un iepure de rasă, un mic îngerăș de sex incert, grațios și visător.

Domnul Verstraeten a întrebat-o pe mama cum i se pare, iar ea a luat imediat o mină dezaprobatore:

- Ai zice că nu suntem noi.
- Eu am pictat ceea ce am văzut, doamnă.
- Și unde ați văzut că fiul meu are șapte-opt ani?

Într-adevăr, păream mai mare ca vârstă în tablou. Artistul a scos atunci această enormitate:

- Voiam ca portretul să fie atemporal.

Erau o grămadă de argumente logice cu care se putea răspunde. Mama însă s-a mulțumit să conchidă astfel:

— În fine, e foarte șic. Vă mulțumim, domnule.

Pictorul a înțeles că tocmai fusese concediat și a plecat, nu înainte de a i se fi achitat o avere.

Bunica a venit și a strigat:

— În viața mea n-am văzut un portret atât de minunat! a exclamat ea.

— Haide, Mommy, nu exagera.

— Și tu, Patrick, ce părere ai?

Mi-am luat inima în dinți și am îndrăznit s-o contrazic pe mama.

— Îmi place, e foarte frumos.

— Evident, a spus Claude, e pe gustul unui copil, cu toate culorile astea de *peach and cream*.

Nu înțelegeam limba pe care o vorbea, dar nici n-am dat înapoi.

— E cadoul de ziua ta, dragul meu, a zis bucurată bunica. O să-l punem la tine în cameră.

— Un Verstraeten lângă patul unui copil de patru ani! s-a ofuscat Claude.

— Vrei să-l iei la tine? a întrebat-o bunica.

Cuvintele ei au transmis o ambiguitate pe care probabil că numai eu am sesizat-o: era vorba oare de tablou sau de mine? Răspunsul a fost încă și mai dureros:

— Dacă-ți spun că nu-mi place!

Bunica n-a știut niciodată cât bine mi-a făcut că a adăugat acest comentariu ce a spulberat orice *malentendu*:

— Draga mea, îți amintesc că e vorba de cel mai bun portretist din Bruxelles.

— Dacă ar fi un Greuze, atunci aş avea voie să nu-mi placă. Hai că e șase după-amiaza, trebuie să ajung undeva.

Ne-a îmbrățișat în grabă și a plecat. Bunica și cu mine am mai stat o vreme să admirăm opera de artă, într-un elan de complicitate ce izvora din adâncul inimilor noastre. De atunci, niciodată un alt tablou nu mi-a mai inspirat atâta bucurie. Doamna înfățișată acolo era mama mea așa cum o visam eu: fericită, vioaie, de o frumusețe spiritualizată, radioasă și, mai presus de orice, mă ținea cu duioșie în poală.

Bunica a comandat o ramă pretențioasă aurie care m-a încântat, iar imensul portret a fost pus în camera mea în fața patului. Astfel, noaptea, adormeam contemplând o icoană maternă din ce în ce mai închipuită.

După aceea, m-am întrebat adeseori de ce mama spunea că nu-i place tabloul, când eu văzusem clar că-l apreciașe de la prima privire. Bineînțeles, atitudinea aceea putea fi interpretată într-un mod banal: Claude n-ar fi riscat să prețuiască o operă a cărei valoare nu fusese